

מפרטת המשנה את החלוקה, עֲשֶׂרָה עֲשׂוֹנִים לְעֶשְׂרֵת חֳלוֹת הַחֶמֶץ,
 עֲשָׂרוֹן לְחֶלֶה, וְעֲשֶׂרָה לַמִּצֵּה לְכָל שְׁלֹשִׁים חֳלוֹתֶיהָ. וּבִמְצָה, שְׁלֹשׁ
 מִיֵּינֵי הַשּׁוֹנוֹת זֶה מִזֶּה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיתָן, חֳלוֹת, רִקְקִין, וְרִבּוּכָה. נִמְצָאוּ,
 שְׁלֹשָׁה עֲשָׂוִיִּים וְשְׁלֹשׁ לְכָל מִין וְמִין שֶׁל חֳלוֹת הַמִּצֵּה, וְשְׁלֹשׁ
 חֳלוֹת לְעֲשָׂוִי, שֶׁהֵרִי מִשְׁלֹשָׁה עֲשָׂוִיִּים וְשְׁלֹשׁ עֲשָׂוִיִּים עֶשֶׂר חֳלוֹת
 שֶׁל כָּל מִין, נִמְצָא שֶׁכֵּל חֶלֶה שִׁיעוּרָה שְׁלִישׁ עֶשְׂרוֹן.

השיעורים עד כאן היו במדה המדוברית, עתה מבארת המשנה במדה
 ירושלמית: וּבִמְדָה יְרוּשְׁלַמִּית שֶׁלֵּא הִתְחַלְקָה לַעֲשָׂוִיִּים כִּי אִם
 לַקְּבִין, וְהִיא גְדוּלָה בְּשִׁשִּׁית עַל מַדַּת הַמְּדַבְּרִית, הִזְרַכְוּ מִמֶּשֶׁה סְאִים
 בְּלֶבֶד, וּבְכָל סֵאָה שֶׁשָׁה קֶבֶץ, נִמְצָא שֶׁהָיוּ שְׁלֹשִׁים קֶבֶץ, הַמִּשָּׁה עֶשְׂרֵי
 קֶבֶץ לְחֶמֶץ, וְהַמִּשָּׁה עֶשְׂרֵי לַמִּצֵּה מֵאַחַר שִׁיעוּר הַסּוּלָת לְחֳלוֹת
 הַחֶמֶץ שֶׁהִיא לְחֳלוֹת הַמִּצֵּה. הַמִּשָּׁה עֶשְׂרֵי לְחֶמֶץ, לַעֲשָׂרֵת חֳלוֹת,
 נִמְצָא, קֶבֶץ וּמִחְצָה לְחֶלֶה. הַמִּשָּׁה עֶשְׂרֵי לַמִּצֵּה לְכָל חֳלוֹתֶיהָ, וּבִמְצָה
 שְׁלֹשׁ מִיֵּינֵי, חֳלוֹת, וְרִקְקִין, וְרִבּוּכָה. נִמְצָאוּ, חֲמִשָּׁת קֶבֶץ לְכָל מִין
 וְמִין מִשְׁלֹשֵׁת הַמִּינִים, וְשִׁשִּׁית חֳלוֹת לְקֶבֶץ, שֶׁהֵרִי מִחֲמִשָּׁה קֶבֶץ עֲשָׂוִים
 עֶשֶׂר חֳלוֹת, נִמְצָא שֶׁכֵּל חֶלֶה שִׁיעוּרָה חֲצִי קֶבֶץ.

גמרא

17 שנינו במשנה: הַתּוֹרָה הֵיחָד בָּאָה חֶמֶשׁ סְאִין יְרוּשְׁלַמִּית.

18 מבררת הגמרא: מָנָא הֵינִי מִלֵּי – מדיכן למדנו דברים אלו, שהאיפה
 19 שלש סאים. משיבה הגמרא: אָמַר רַב הֲסָדָא, דְאָמַר קְרָא (יחזקאל מה
 20 א) 'הַאיפָה וְהַבֵּית תִּכְן אַחַד יְהִי' (לָכֵן) – האיפה וה'בת' – מדת
 21 נפח בלחן, שוות במדתן ובשיעורן. מה בת שיעורה שְׁלֹשׁ סְאִין, אָף
 22 אִיפָה שְׁלֹשׁ סְאִין. שואלת הגמרא: וְבַת' גּוּפָא – עצמה, מִנְיָן
 23 שהיא מכילה שלש סאים. אִילִימָא מְדַבְּרֵיכֵי בַּהֲמֶשֶׁךְ הַפְּסוּק (שם)
 24 לְשֵׁאוֹת (אֵת) מַעֲשֵׂר הַחֶמֶר הַבֵּית' – לקחת בת למעשר מן המדה
 25 הקרויה 'חומר', ששיעורה שלשים סאים, נמצא שהבת שלש סאים,
 26 אִם כֵּן אִיפָה נְפִי – גם על איפה, הַבֵּיתִיב – הרי נאמר באותו פסוק
 27 וְעֲשִׂיתָ הַחֶמֶר הַאיפָה' – ישיש לקחת איפה למעשר מ'חומר',
 28 שאיפה היא עשירית חומר, ומדוע נזקקנו ללמוד מבת. אָלָא וְדַאי מַה
 29 שאין לומדים מהפסוק וְעֲשִׂיתָ הַחֶמֶר הַאיפָה, משום שחוזר לא
 30 יִדְעָנָא בְּמָה מִדְּתוּ, ואין ללמוד כמה היא איפה שהיא עשירית ממנו,
 31 אִם כֵּן הָכֵא נְפִי, בפסוק לְשֵׁאוֹת מַעֲשֵׂר הַחֶמֶר הַבֵּית', לא יִדְעָנָא בְּמָה
 32 הוא חומר, ואין ללמוד ממנו מה היא מדתה של הבת. ושוב אין לנו
 33 מקור למדת האיפה.
 34 מתרצת הגמרא: אָלָא מְהֵכָא (שם מה יד), וְחֶק הַשְּׂמֹן, הַבֵּית הַשְּׂמֹן
 35 (ו) מַעֲשֵׂר הַבֵּית מִן הַבֵּר, עֲשִׂיתָ הַבֵּיתִים הַחֶמֶר, כִּי עֲשִׂיתָ הַבֵּיתִים
 36 הַחֶמֶר' – חק ודין המעשר בשמן, שהבת שהיא מדת הלח משמשת
 37 לנשילת מעשר מן הכור. ומכיון שידוע שהכור הוא שלשים סאה,
 38 למדנו שמכילה הבת שלש סאים. ומוסיף הכתוב, כיצד תהיה מדה
 39 זו, עשרה בתים יהיה החומר, שהורו כשיעור הכור, ואז יתכן ליטול
 40 ממנו בת אחד למעשר, לפי שהחומר הוא עשרה בתים. והיות ולמדנו
 41 שהבת והאיפה שוים בשיעורן, נמצא שיעור שנין שלש סאים, אלא
 42 שהבת משמשת למדידת הלח, והאיפה ליבש.

43 הגמרא דנה בענין ההוספה על המדות: אָמַר שְׁמוּאֵל, אִין מוֹסִיפִין
 44 עַל הַמְּדוֹת יוֹתֵר מִשְׁתוֹת – [מששית] מהמדה החדשה, שהוא חומש
 45 ממידתם הקודמת. וְלֹא מוֹסִיפִים עַל עֲרֹכּוֹ שֶׁל הַמִּמְצָע יוֹתֵר
 46 מִשְׁתוֹת. וְהַעוֹשֶׂה סוּחָרָה וּמִשְׁתַּבֵּר – [ומרויח] בדברי אוכל נפש, לא
 47 יִשְׁתַּבֵּר יוֹתֵר מִשְׁתוֹת מֵעֶרֶךְ הַסּוּחָרָה.

48 הגמרא סבורה ששמואל אמר דינים אלו זה מסברא. לכך מבררת
 49 הגמרא: מַאי מַעֲמֵבֵי שְׂאִין מוֹסִיפִים עַל הַמְּדוֹת יוֹתֵר מִשְׁשִׁית,
 50 אִילִימָא מִשּׁוּם אֲפִקוּעֵי תִרְעָא – משום הפקעת השער,
 51 שכשגמדילם את המדה מעלים את המחיר, והושיש שיעול את
 52 המחיר יותר מהגדלת כמות הסחורה. לפי שהיו שלא ידעו שהוסיפו
 53 על המדות והיו סבורים שעלה המחיר לפי שרעב בא לעולם, ויעלה
 54 שער השוק ויפקע המחיר, אִי הֲבִי, יהיה לנו לתקן שְׁתוֹת נְפִי לא
 55 נוסיף, שגם בהעלאת ששית יש לחשוש שיעלו את המחיר יותר
 56 מהגדלת כמות הסחורה.

57 מביאה הגמרא טעם אחר: אָלָא הַאיסור להוסיף יותר מששית הוא
 58 מִשּׁוּם אוֹנָאָה, שנימצא התגר מוכר בפחות מהשווי האמיתי, שיש

לחוש שלא ידע שהגדילו את המדות וימדוד לקונה במדה הגדולה
 60 במחיר הישן, ולכן הקפדנו לא להגדיל את המדה יותר מששית, כִּי
 61 הֵיכִי דְלֹא לִיהוּי בִּיטוּל מִקָּח – כדי שלא יהיה ביטול המקח, שהרי
 62 למדנו (ב"מ ג) בדיני אונאה, שאם היתה האונאה ביותר מששית,
 63 המקח בטל. אבל ששית התיירו להוסיף, לפי שבאונאה של ששית
 64 מערך המקח, המקח קיים.

65 מקשה הגמרא: וְהָא אָמַר רַבָּא, כָּל הֲבֵר שִׁבְמִדָּה וְשִׁבְמִשְׁקָל
 66 וְשִׁבְמִנְיָן אֲפִילוּ פְּחוֹת מִכְרֵי אוֹנָאָה חוֹזֵר – אם האונאה היתה
 67 במדת המקח או במנינו או במשקלו, ולא במחירו או בסוג הסחורה,
 68 בטל המקח אפילו אם האונאה היתה פחות מששית, משום שאדם
 69 מקפיד על אונאה כו אפילו בפחות מששית. אם כן, כשלא ידע
 70 המוכר שהגדילו את המדות, נמצא שטעה במדה, ויתבטל המקח
 71 אפילו כשהגדילו פחות מששית, ומדוע אסר שמואל רק יותר
 72 מששית.

73 הגמרא מביאה טעם אחר לדברי שמואל: אָלָא מִשּׁוּם תְּנָא – תקנה
 74 זו היא לטובת הסוחר הקונה תבואה מבעל הבית ומובילה לשוק
 75 למכירה. כִּי הֵיכִי דְלֹא לְמִמְיָה הִיאָנָה – כדי שלא יבוא לו הפסד.
 76 שהוא קונה מבעל הבית בחמשה סלעים, ומוכר בשוק בששה סלעים
 77 ומרויח ששית, וכשנגדילו המדות, יתכן שיקנה מבעל הבית במדה
 78 הישנה, ולא ידע ששינו את המדות והולקו ישים לפניו את המדה
 79 הגדולה, וימכרנה בששה שהוא המחיר של המדה הישנה. ואם
 80 נגדילו את המדה ביותר מששית, יפסיד מהקרן.

81 מקשה הגמרא: הִיאָנָה הוּא דְלֹא לְמִמְיָה – האם עלינו לחשוש רק
 82 לכך שלא יפסיד הסוחר מהקרן, וְהָא לֹא כְּעִי – וכי הסוחר אינו צריך
 83 להרויח, האם וְכֵן וְכֵן תְּנָא אִיקְרִי – האם הוא קונה ומוכר רק
 84 בשביל שיקראוהו סוחר, הרי כל מטרת הסוחר להרויח במסחרו,
 85 ומדוע שלא נדאג לתקנתו אף שלא להגדיל את המדה בששית בלבד,
 86 שאם יקנה במדה הישנה וימכור בגדולה נמצא שאינו מרויח מאומה.
 87 ומכך ששמואל אסר רק יותר מששית, מוכח שלא זהו טעם האיסור.

88 מסיקה הגמרא: אָלָא אָמַר רַב הֲסָדָא, שְׁמוּאֵל קְרָא אֲשֶׁבַח – מצא
 89 פסוק, וְיִרְשׁ מִמֶּנּוּ שְׂאִסוֹר לְהַעֲלוֹת אֵת הַמְּדוֹת יוֹתֵר מִשְׁשִׁית. כתוב
 90 בספר יחזקאל (מה יד) לִגְבֵי שִׁיעוּר הַמְּנָה יְהִשְׁקַל עֲשָׂרִים גֵּרָה, עֲשָׂרִים
 91 שְׁקָלִים, חֲמִשָּׁה וְעֲשָׂרִים שְׁקָלִים, עֲשֶׂרָה וְחֲמִשָּׁה שְׁקָל, הַמְּנָה יְהִי
 92 לְכֶם' – סכום השקלים המנויים בפסוק, עשרים, ועוד עשרים וחמשה,
 93 ועוד חמשה עשר, אשר הינם ביחד ששים שקלים, זה הוא שיעור
 94 המנה שיהיה לכם. כלומר, המנה מכיל ששים שקלים.

95 ודיה קשה לשמואל, הלא כל שקל הוא ארבעה זוזים, ואם כן קשה,
 96 וכי אפשר לומר שִׁמְנָה הוא ששים שקלים, שְׁמָאָן וְאַרְבַּעִין הוּו –
 97 שהם מאתים וארבעים זוזים, והרי מקובל בדיני שהמנה מכיל מאה
 98 זוזים. אָלָא, שְׁמַע מִינָהּ מִפְּסוּק זה תֵּלֵת – שלשה דברים. שְׁמַע מִינָהּ
 99 מְנָה שְׁלֵל קוֹדֵשׁ כְּפוּל הָיָה, ובעוד שמנה של חולין היה מאה זוזים,
 100 מנה של קודש היה מאתים זוז. וְשְׁמַע מִינָהּ מוֹסִיפִין עַל הַמְּדוֹת, וְאִין
 101 מאתים וארבעים זוזים, משמע, שהוסיפו על המנה של קודש ארבעים
 102 זוז על המאתים זוז שהיו בתחילה, וארבעים מתוך מאתים וארבעים,
 103 הינם ששית. וְשְׁמַע מִינָהּ שֶׁהַשְּׁשִׁית שְׂאִמְרוּ, הִיא שְׁתוֹתָא מְלַכְר –
 104 ששית מבחוץ, כלומר, שלאחר שמצרפים את התוספת עם הסכום
 105 הראשון, נמצאת התוספת ששית מכלל הסכום, שהרי ארבעים הזוזים
 106 שהוסיפו, הינם ששית מתוך הסכום הכולל של מאתים וארבעים זוז,
 107 וחמישית מהסכום הראשון של המאתים. ואילו היתה ההוספה מלגיו
 108 – [מבפנים], היינו מחשבים ששית מתוך הסכום הראשון, שהם שלשים
 109 ושלשה וששית זוז, ואותו מוסיפים על המאתים. ומתוך דברים אלו
 110 למד שמואל, שעד ששית אפשר להוסיף.

111 אָמַר רַבִּינָא, מְתִיבִין נְפִי דִיקָא – גם ממשנתינו יש לדייק
 112 שהתוספת ששית היא מלבר ולא מלגיו. דִּיקָנִי, הַתּוֹרָה הֵיחָד בָּאָה
 113 חֶמֶשׁ סְאִין יְרוּשְׁלַמִּית שֶׁהֵן שֵׁשׁ מְדַבְּרִיּוֹת, שְׁמַע מִינָהּ שֶׁהַתּוֹסַפֵּת
 114 בירושלים היתה ששית מלבר, שהרי הסאה המדוברית, שהיא
 115 התוספת שהוסיפו לחמשה מדוברית ועשאוה חמשה ירושלמיות,
 116 הרי היא חמישית מהכמות שקודם ההוספה, וששית מהכמות
 117 הכוללת שאחרי ההוספה.

ביאורים למסכת סוטה דף לט עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

20 וְכָרְבוּ אֶת ה' - את הברכה שלפני ברכת כהנים.
 21 שְׂאֵלוּ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ, בְּמָה - באיזו זכות הארכת
 22 יָמִים. אָמַר לָהֶן, מִיָּמֵי לֹא עָשִׂיתִי בֵּית הַכְּנֶסֶת קַסְנָדְרִיא - לא קיצרתי
 23 דרכי דרך בית הכנסת. וְלֹא פָסַעְתִּי בְּבֵית הַמְדַרְשׁ לֵאחֹר שִׁישְׁבו
 24 התלמידים על הארץ, שהעושה כן בהכרח מרחיב פסיעותיו, ונראה
 25 כפוסע על ראשי עם קודש, אלא תמיד הגעתי מוקדם או שישבתי
 26 מבחוץ. וְלֹא נִשְׂאתִי בְּפִי לְבִרְכַת כַּהֲנִים, בְּלֹא לְבַרֵךְ הַכֹּהֵן שֶׁלִּפְנֵיהֶ.
 27 מבררת הגמרא, מֵאִי מְכַרְךָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי הַבְּרַכָּה כַּהֲנִים, אָמַר רַבִּי זִירָא
 28 אָמַר רַב הַסְדָּא, שֶׁמְבַרֵךְ אֶשְׁרֵי קִדְשֵׁנוּ בְּקִדּוּשְׁנוּ שֶׁל אֶהְרֹן, וְצִוְנוּ לְכַרְךָ
 29 אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה. עוד מבררת הגמרא, בִּי עֵקֶר בְּרַעֲיָה -
 30 כשהכהן עוקר רגליו ב'רצה' לעלות לדוכן, ופניו מופנות לתיבה, מֵאִי
 31 אָמַר. ומבארת הגמרא, שבהן אומר אז, 'הִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ,
 32 שֶׁתֵּהָא בְּרַכָּה זוֹ שְׂצוּיְתֵנוּ לְכַרְךָ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לֹא יְהִי בָּהּ מִכְשׁוֹל
 33 וְעֵינָי'. עוד מבררת הגמרא, וְכִי מְהֵרָא אִפְּהִי מְצִיבּוֹרָא - כשמחזיר הכהן
 34 פניו לתיבה לאחר שגמר לברך את העם, מֵאִי אָמַר. אֲדַבְרִיהִי - הוליכו
 35 רב הסדא לרב עוקבא במבואות העיר, ודרש רב עוקבא, שבהן אומר
 36 אז, 'רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲשִׂינוּ מַה שְׁנִוְרַת עֲלֵינוּ לְבַרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, אִף
 37 אֵתה עֲשֵׂה עִמָּנוּ

1 וְהָיָה בַטְעוֹת עַל כָּלִים טְמֵאִים שְׁעִמְדוֹ לְאַחֲרָיו, או שהתכוין להזות על
 2 כלים שלאחרי, וְהָיָה בַטְעוֹת עַל כָּלִים שֶׁלִּפְנָיו, הדין הוא שהזאתו
 3 פְּסוּלָה, משום שההזאה צריכה להיות בכוונה לטהר. אך אם התכוין
 4 להזות על כלים שֶׁלִּפְנָיו, וְהָיָה בַטְעוֹת עַל כָּלִים שֶׁבְצִדְדָיו שֶׁלִּפְנָיו -
 5 לפניו באלכסון, הָזָאתוּ כְּשֶׁרָה, משום שהצדדים שלפניו הם בכלל
 6 כוונתו. ויש לפשוט מכת את הספק לענין ברכת כהנים, שהעומדים
 7 בצדדים שלפני הכהנים דינם כעומדים לפניהם ומתברכים, אך העומדים
 8 בצדדים שאחוריהם אינם מתברכים, למרות שאינם אחוריהם ממש.
 9 אָמַר רַבָּא בַר רַב הוּנָא, בֵּינָן שֶׁנִּפְתַּח סֵפֶר תּוֹרָה וְהִתְחִילוּ לִקְרוֹא בו
 10 קריאת התורה, אָסוּר לְסַפֵּר ולדבר אֲפִילוּ בְּדַבַּר הַלְבָּה, שֶׁנֶּאֱמַר
 11 "וּבִפְתָחוֹ - וכשפתח עזרא את הספר והתחיל לקרוא בתורה, עָמְדוּ כָל
 12 הָעָם". וְאֵין לִפְרֹשׁ לִשׁוֹן 'עֲמִידָה' אֶלָּא מִלִּשׁוֹן שְׁתִּיקָה - שהעם שתקו,
 13 שֶׁנֶּאֱמַר "וְהוֹחֲלֵתִי - המתנתי לשמוע דבריהם, עד שראיתי בִּי לֹא יִדְבְּרוּ
 14 בִּי עָמְדוּ מִלְּדַבֵּר לֹא עָנוּ עוֹד" - הרי ש'עמידה' היא מלשון שתיקה. רַבִּי
 15 זִירָא אָמַר בְּשֵׁם רַב הַסְדָּא, שִׁישׁ לִלְמוּד שֶׁאִסוּר לְדַבֵּר בְּשַׁעַת קְרִיאַת
 16 התורה מְחֻבָּא - מפסוק זה, "וְאֵזְנִי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה".
 17 הגמרא חוזרת לדון בהלכות ברכת כהנים, וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, כֹּל
 18 כֵּהֵן שֶׁלֹּא נִטַּל יָדָיו לִפְנֵי עֲלִיתּוֹ לְדוּכָן, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר,
 19 "שָׂאוּ יְדֵיכֶם לְבִרְכַת כַּהֲנִים, רַק לֵאחֹר שֶׁתִּטְלוּ אוֹתָם וְהֵם יִהְיוּ קֹדְשׁ,

המשך ביאור למסכת מנחות ליום שלישי עמ' א

12 ולמדו חכמים שיטול לחם שלם ושלא ישול פרום. מתרצת הגמרא:
 13 דְּאִפְרָשִׁינְהוּ בְּלִישָׁה - את חלק הכהן הפריש מהדיסה של כל אחת
 14 מהחלות ואחר כך אפאן, ונמצא שיש ביד הכהן לחם שלם.
 15 הגמרא מקשה על שמואל מבריייתא: מִיִּתְיָבִי, כֹּל הַמְּנַחֹת שְׂרִיבָה
 16 בְּמִדַּת חֲלָתָן, כלומר שעשה חלות גדולות אבל פחות מעשר, או
 17 שְׂמִיעַט בְּמִדַּת חֲלָתָן, כלומר שעשה חלות קטנות אבל יותר מעשר,
 18 בְּשִׁרְוֹת, הוֹיֵן מִלְּחֵם חֲפִינִים וְחֲבִיתֵי כֶּהֵן גְּדוֹל וְלַחְמֵי תּוֹרָה וְנִזְרוֹת,
 19 שֶׁמִּנֵּן הַחֲלוֹת הָאֵמוּר בָּהֶם מַעֲבָב, וקשה על שמואל שאמר שאם
 20 אפה מלחמי תודה רק ארבע חלות יצא ידי חובה.
 21 מתרצת הגמרא: הוּא

1 שְׁלֵמִיו, ודרשו חכמים שתיבת 'שְׁלֵמִיו' באה לרבות שלמי נזיר, שגם
 2 החלות שבאות עם השלמים יהיו עשר.
 3 הגמרא דנה האם מנין החלות שבלחמי תודה מעכב: אָמַר רַב מוֹכִי
 4 בַר קִינְבָא אָמַר שְׁמוּאֵל, לַחְמֵי תּוֹרָה שֶׁאִפְּאֵן אַרְבַּע חֲלוֹת בַּמִּקּוֹם
 5 אַרְבַּעִים חֲלוֹת, יָצָא יְדֵי חוֹבָה. מקשה הגמרא: וְהָא בְּעֵינָי אַרְבַּעִים -
 6 והלא צריך שיהיו ארבעים חלות. מתרצת הגמרא: הַצּוֹרֵךְ בְּאַרְבַּעִים
 7 חֲלוֹת אֵינוֹ אֵלָּא לְמַצְוָה וְאֵינוֹ מַעֲבָב.
 8 מקשה הגמרא: וְהָא בְּעֵי אִפְרָשִׁי תְרוּמָה מִיִּנְיָהוּ - והלא צריך
 9 להפריש חלה אחת מכל עשר ולתתה לכהן, כמבואר להלן במשנה
 10 (עו). וְכִי יִקְיָא - ואם תתוך דְּמַפְרִישׁ מִכָּל חֲדָא וְחֲדָא - שפורט
 11 מעט מכל חלה ומפרישה ונותנה לכהן, והרי 'אֶחָד' אָמַר רַבְּחִינָא,

המשך ביאור למסכת מנחות ליום רביעי עמ' ב

18 בשוגג חזמש בנוסף על הקרן, כאוכל תרומת מעשר, או אין תיבין
 19 עֲלִיתָן מִיתָה וְחֹמֶשׁ, והספק הוא, בֵּינָן דְּאִתְקַשׁ - שהוקשו
 20 לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמֵי לַגְמָרִי, או דְּלִמָּא כִּיּוֹן
 21 שבאוכל תרומה במזיד כתוב (ויקרא כ ט) 'וְגִמְתוּ בּוֹ', ומשמע בו ולא
 22 באחרת, ובתשלומי האוכל קודש בשגגה כתוב (שם ה טו), 'וְאֵת
 23 חֲמִישִׁיתוֹ יוֹסֵף עֲלָיו', ומשמע חמישיתו יש להוסיף ואין חיוב חמישית
 24 בדבר אחר, בפסוקים אלו מִיעַט רַבְּחִינָא שְׂדִינִים אֵלוֹ לֹא נִאֲמְרוּ
 25 בתרומת לחמי תודה. עוד הסתפק רבא: תְרוּמַת לַחְמֵי תּוֹרָה הָאֵם הִיא
 26 מְדַמְעַת (אוסרת הערובתה) כתרומה, שאם נפלה לתוך חולין
 27 אוסרת את התערובת עד שיהיו בחולין פי אחד ומאה מהתרומה, או
 28 אֵינָה מְדַמְעַת. מסיקה הגמרא על שתי הספיקות: תִּיקוּ.
 29 הגמרא חוזרת לברר את הבריייתא: אָמַר מִרְ - הבריייתא הקשתה
 30 מדוע למדנו משתי הלחם שצריך עשרון לכל חלה, ולא נלמד מהם
 31 שיש להביא שני עשרונים לכל החלות יחד, ותירצה תַלְמוּד לִזְמַר
 32 בשתי הלחם 'תְּהִינָה', למדו ששיעור לחמי תודה עשרה עשרונות.
 33 שואלת הגמרא: מֵאִי תַלְמוּדָא.

1 מְתְרוּמַת מְדִין - במלחמת מדין (במדבר לא כג-נד) הפרישו אנשי הצבא
 2 אחד מחמש מאות משלל המלחמה לכהנים, ואף שם נאמר 'תרומה',
 3 ואם כן אף תרומת לחמי תודה תהיה אחד מחמש מאות. מתרצת
 4 הגמרא: דְּנִין לַחְמֵי תּוֹרָה שֶׁהִיא תְרוּמָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, מְתְרוּמַת
 5 מעשר שאף היא תְרוּמָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, וְאֵל תּוֹבִיחַ תְרוּמַת מְדִין
 6 שְׂאִינָה נּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, אלא היתה רק במלחמת מדין.
 7 מקשה הגמרא: וְנִילֵף מְתְרוּמַת חֲלָה שֶׁנֶּאֱמַר בַּה 'תרומה' והיא אחד
 8 מעשרים וארבעה, ואף תְרוּמַת לַחְמֵי תּוֹרָה תהיה כן. מתרצת
 9 הגמרא: תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָא, דְּנִין לַחְמֵי תּוֹרָה שֶׁהֵם דְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר
 10 בּוֹ (ויקרא י ד) 'מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' 'מִמֶּנּוּ תְרוּמָה לַה'', מְתְרוּמַת
 11 מעשר שאף היא דְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר יח ט) (תרומה לה) 'מִמֶּנּוּ
 12 תְרוּמַת ה' 'לְאִפּוֹקֵי (להוציא) תְרוּמַת חֲלָה שֶׁאֵין לִלְמוּד מִמֶּנָּה,
 13 דְּלֹא נֶאֱמַר בּוֹ 'מִמֶּנּוּ תְרוּמָה לַה'', אלא רק 'תרומה לה' בלבד (שם
 14 טו יט).
 15 הגמרא מסתפקת האם הוקשה תְרוּמַת לַחְמֵי תּוֹרָה לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר
 16 לכל דיניה: בְּעֵי - הסתפק רַבָּא, תְרוּמַת לַחְמֵי תּוֹרָה שֶׁאֵבְלָה זֶר,
 17 הָאֵם תִּיבִין עֲלֵיתָן - על אכילתם מִיתָה בִּידֵי שִׁמִּים, וְעַל אכִילַתָם

הפנים שני עשרונות, אף פאן בלחמי תודה שני עשרונות לכל
 חלה.
 מתרצת הברייתא: נראה את לחמי תודה למי דומה, וממנו נלמד.
 מבארת הברייתא: דנין מנחה הפאה חמץ עם הניח – עשרה לחמי
 חמץ של תודה הינם מנחה הבאה עם קרבן תודה. ממנחה הפאה
 חמץ עם הניח – שתי הלחם הינם מנחת חמץ, ובאים עם קרבנות חג
 השבועות. ואל יוכיחו לחם הפנים שאינו פא חמץ אלא מצה, ולא
 בא עם הניח אלא בפני עצמו.
 מקשה הברייתא: או פלך לדרך זו ואמור שלחמי תודה דומים ללחם
 הפנים, לפי שדנין מנחה – לחמי תודה הפאה מארין וחוצה לארין,
 שרשאים להביא את התבואה עבורה מכל מקום, וכן היא באה מן
 היבול החדש של שנה זו ומן הנישן של השנים הקודמות, ממנחה –
 מלחם הפנים הפאה אף היא מארין וחוצה לארין מן החדש ומן
 הנישן. ואל יוכיחו שתי הלחם שאין פאות אלא מן החדש ומן
 הארין.
 מסיקה הברייתא: אכן אין ללמוד בבנין אב, אלא תלמוד לומר בשתי
 הלחם (ויקרא כג טז) 'הקרבתם מנחה חדשה לה' ממושבתכם
 תביאו לחם תנופה שנים'. שאין תלמוד לומר 'תביאו', שתיבה זו
 מיותרת שהיה יכול לומר 'הקרבתם מנחה חדשה לה' ממושבותיכם
 לחם תנופה', ומה תלמוד לומר 'תביאו', ללמד שכל מה שאתה
 מביא ממקום אחר הרומה לשתי הלחם שבא חמץ ועם זבח כגון
 לחמי תודה, הרי הוא כזה. מה להלן בשתי הלחם, עשרון לחלה,
 אף פאן בלחמי חמץ של תודה עשרון לחלה. אי – ואם תאמר, מה
 להלן מביא שני עשרונות לשתי הלחם ולא יותר, אף פאן שני
 עשרונות לכל לחמי חמץ של תודה ביחד, תלמוד לומר בהמשך
 הפסוק 'סלת התיינה'. ויריד אחת מ'התיינה' מיותרת וכפי שמבארת
 הגמרא להלן, ובאה ללמד על תיבת 'תביאו' שלמדנו ממנה לחמי
 תודה, שיש להביא לחמי תודה עשרה עשרונים. וכל חלה מהם
 שיעורה עשרון כלחם אחד משתי הלחם.
 הברייתא מבארת מהו שיעור לחמי מצה שבתורה: למדנו עשרה
 עשרונים ללחמי החמץ של התודה, שהרי 'התיינה' נאמר בחמץ, אך
 עשרה עשרונים ללחמי המצה של התודה, מנין. משיבה הברייתא:
 תלמוד לומר, לאחר שפירטה התורה את מיני המצה שיש להביא,
 על סלת לחם חמץ (שם יט), ומשמע שנגד שיעור הקמח המובא
 לחלות חמץ, הבא קמח לחלות מצה. נמצאו, עשרים עשרונות
 קמח ללחמי תודה, עשרה לחמץ ועשרה למצה.
 יכול שעשרה שבמצה לא יהו בולן אלא מנין אחד, תלמוד לומר
 (שם יט) 'אם על תודה יקריבו ויקריבו על זבח התודה חלות מצות
 בלולת בשמן ורקנין מצות משחים בשמן סלת מרבת וגו' חלת
 בלולת בשמן, ללמד שיש שלשה מינים במצה, חלות, רקנים
 ורבוכה. וכיון שלכולם יחד מביא עשרה עשרונים, נמצאו, שלשה
 עשרונים ושליש לכל מין ומין, וכיון שבכל מין ישנם עשר חלות,
 נמצאו שלש חלות לעשרון. ונמצאו לחמי תודה ארבעים, עשרה
 מהם חמץ, ושלישים מצה. נוטל מהן ארבע ונותן לפניה, והשאר
 נאכלים לבעלים.
 הגמרא דנה בדברי הברייתא: אמר ר' – הובא לעיל בברייתא,
 'הקריב ממנו' מן המחופר, שיהיו החלות ביחד בשעת תרומה.
 אלא מעתה שזו משמעות תיבת 'ממנו', כיצד נסביר את מה דכתב
 בהרמט האימורים מן הקרבן (שם א) 'ואת כל חלבן וריס ממנו',
 והגמרא סבורה שהרמט האימורים נעשית לאחר שהקרבן כבר
 מנותח לנתחיו, ואם כן קשה, התיס מאי מחופר איבא – איזה מחובר
 יש שם, הרי האימורים עומדים בפני עצמם. מתרצת הגמרא: בדרך
 הסדר אמר אבימי, דאמר רב הסדר אמר אבימי, שלא ינתח פשר
 הקרבן קודם שיפול אימוריו, ונמצא שנטול האימורים כשהם
 מחוברים בקרבן.
 מוסיפה הגמרא לדרון בדברי הברייתא: אמר ר' מר, מנין שלחמי תודה
 יש לתת תרומה אחד מעשרה, נאמר פאן בלחמי תודה 'תרומה'
 ונאמר בתרומת מעשר 'תרומה'. מקשה הגמרא: ונילה – ונלמד

משנה
 משנתינו עוסקת בתרומת לחמי תודה: מכולם – מכל ארבעת המינים
 של לחמי התודה, היה נוטל הכהן לחם אחד מעשרה לתרומה,
 שנאמר (ויקרא יט) 'הקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה', לכהן
 הזרק את דם השלמים לו יזיחה. דורשת המשנה את הפסוק, 'אחד',
 שלם משמע, מלמד שלא יפול לתרומה לחם פרום (שבור וחותרן).
 'מכל קרבן', מלמד שיהו כל הקרבנות שוות – שכל המינים יהיו
 שוים במספר חלותיהם, שבכל אחד יהיו עשר חלות, כדי שלא יפול
 תרומה מקרבן על חבירו – ממין אחד על המין השני, שאם לא היה
 עושה את הקרבנות שוים אלא היה מביא ממין אחד חמש וממין אחד
 חמש עשרה, נמצא שעליו להפריש ממין אחד על השני, שהרי
 התרומה באה אחד מכל עשר חלות. 'לכהן הזרק את דם השלמים'
 לו יזיחה – חלת התרומה תהיה לכהן שהקריב את התודה, שהיא
 שלמים, והשאר – שאר הלחמים, נאכל לבעלים.

נמרא
 הברייתא דנה בשיעור לחמי התודה ותרומתם: תנו רבנן בברייתא
 (ספרא צו פ"א), נאמר בכתוב (שם) 'הקריב ממנו', 'ממנו' משמע מתוך
 לחמי התודה, ללמדינו שצריך להפריש מן המחופר, שיהיו כל
 החלות בכלי אחד בשעה שנטול את התרומה. 'אחד', שלא יפול
 פרום. 'מכל קרבן', שיהו כל הקרבנות שוות, שלא יפול מן
 הקרבן על חבירו, וכפי שהתבאר במשנה.
 ממשיכה הברייתא ודורשת: 'תרומה לה', איני יודע ממה היא –
 מכמה חלות הוא נוטל אחת לתרומה. הריני דן בבנין אב, נאמר פאן
 בלחמי תודה 'תרומה', ונאמר בתרומת מעשר 'תרומה', ונאמר
 מה להלן בתרומת מעשר תרום אחד מעשרה, אף פאן בלחמי תודה
 אחד מעשרה. ונמצאו למדים שבכל קרבן מארבעת מיני לחמי
 תודה יש עשרה חלות שנטול אחת מהם לתרומה.
 מקשה הברייתא: או פלך לדרך זו – הרי יש לך ללכת בדרך אחרת
 וללמוד מביכורים, נאמר פאן בלחמי תודה 'תרומה', ונאמר
 בביכורים 'תרומה', מה להלן בביכורים אין לה שיעור, אף פאן
 בלחמי תודה אין לה שיעור.
 מתרצת הברייתא: נראה את תרומת לחמי תודה למי היא דומה,
 ומה דומה ללמד בבנין אב. מבארת הברייתא: דנין תרומת לחמי תודה
 שהיא תרומה שאין אחריה תרומה – שאין צורך בתיקון נוטף
 בלחמי התודה לאחר נטילת התרומה, מתרומת מעשר שאף היא
 תרומה שאין אחריה תרומה, שאין צורך לתקן את המעשר הראשון
 אחרי שנטלה ממנו תרומת מעשר, ואל יוכיחו בביכורים, שיש
 אחריהן תרומה, שהרי תבואת השרה שהובאו ממנה ביכורים טעונה
 הפרשת תרומות ומעשרות.
 דוחה הברייתא: או פלך לדרך זו, ואמור שתודה דומה לביכורים,
 לפי שדנין תרומת לחמי תודה שהיא תרומה הנאכלת במקום קדוש
 – בירושלים, מביכורים שאף היא תרומה הנאכלת במקום קדוש –
 בירושלים, ואל תוכיח תרומת מעשר שנאכלת בכל מקום.
 מסיקה הברייתא: אכן אין ללמוד בבנין אב, אלא תלמוד לומר
 בלחמי תודה (ויקרא יט) 'הקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה',
 וכתוב בתרומת מעשר (במדבר יח ט) 'הקרבתם ממנו תרומה',
 ובשניהם נאמר 'ממנו תרומת ה', לזיזתה שנה, ללמד שאף תרומת
 לחמי תודה שיעורה אחד מעשרה כתרומת מעשר.
 הברייתא מבררת כמה הוא שיעור כל חלה: למדנו לתרומה שהיא
 אחד מעשרה, אכל עדין איני יודע ממה סולת היא שיעור כל
 חלה של חמץ.
 משיבה הברייתא: הריני דן ולומד בבנין אב, נאמר פאן בלחמי תודה
 'לחם', ונאמר להלן בשתי הלחם 'לחם' מה להלן בשתי הלחם
 עשרון (עשירית האיפה) לחלה, אף פאן בלחמי תודה עשרון
 לחלה.
 מקשה הברייתא: או פלך לדרך זו ללמוד מלחם הפנים. נאמר פאן
 בלחמי תודה 'לחם', ונאמר בלחם הפנים 'לחם', מה להלן כלחם